

**Върховен
Административен
Съд**

РЕШЕНИЕ

№ 10357

София, 30.10.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният административен съд на Република България - Четвърто отделение, в съдебно заседание на тридесети октомври две хиляди и двадесет и трета година в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: РУМЯНА БОРИСОВА

**ЧЛЕНОВЕ: ЛЮБОМИРА МОТОВА
СВЕТОСЛАВ СЛАВОВ**

при секретар
на прокурора
от съдията
по административно дело № 10416/2023 г.

Радиана Андреева
Любомира Мотова

и с участието
изслуша докладваното

Производството е по реда на чл. 58, ал.1 вр. чл. 57, ал.1, т.29 от Изборния кодекс (ИК) и е образувано по жалба на Н. Неделчев от [населено място]-кандидат за общински съветник и за кмет на Община Шумен в изборите на 29.10.2023г. против Решение № 2819-МИ /27.10.2023г. на Централната изборителна комисия.

В срока чл. 58, ал.1 ИК жалби до ВАС срещу същото решение на ЦИК са подадени и от М. Спасова от София; С. Митрова от гр. Първомай; П. Славов от София- кандидат за независим общински съветник в Столична община; И. Динков от гр. Първомай; К. Махакян от [населено място], община Русе; Коалиция „Продължаваме промяната-Демократична България“, представлявана от пълномощника Н. Минчев, а в съдебно заседание от адв.Йорданова, адв. М. Пандов и адв.В. Пандов; Политическа партия „Единение“, представлявана от И. Христанов и И. Манев; В. Величков от гр. Брезник; Ц. Пенева от София.

В жалбите се излагат подробни съображения за нищожност и незаконосъобразност на обжалваното решение на ЦИК и се иска обявяването му за нищожно, евентуално отмяната му.

Ответната страна Централна изборителна комисия оспорва всички жалби и иска отхвърлянето им.

Върховният административен съд, състав на четвърто отделение, намира за допустими само жалбите на физическите лица, коалиция и партия, които са регистрирани за участие в изборите за общински съветници и кметове на 29.10.2023г.

Останалите физически лица не са пряко и непосредствено засегнати от обжалваното решение, с което не се засяга конституционно установеното им активно изборително право.

Подадените от М. Спасова, С. Митрова, И. Динков, К. Махакян и В. Величков жалби са недопустими като подадени от лица без наличие на задължителната предпоставка – пряк и непосредствен правен интерес от оспорване на процесното решение. Доколкото към момента на подаване на жалбите не са изложени доводи и не са представени доказателства за тези лица като участници в изборите с право да бъдат избирани, то следва да се приеме, че жалбите са подадени от физически лица – избиратели.

Жалбоподателите са носители на субективно право на избор. Техните права са гарантирани от Централната изборителна комисия като орган по организацията и провеждането на изборите, чрез упражняването на това право с гласуване с хартиена бюлетина. Техническите възможности за осигуряване на машинен вот и процесуалните въпроси за контролирането му, не влияят пряко върху възможността на избирателя за избор. Действията по раздел III на глава 14 от Изборния кодекс, съгласно чл.214 ал.2 от Изборния кодекс се организират, ръководят и контролират от Централната изборителна комисия при строго определени предпоставки. Проверката на тези предпоставки следва да бъде предмет на съдебен контрол само въз основа на надлежно сезиране от лица, за които е налице пряк интерес да бъдат избрани чрез гласуване с машини.

Според чл.212 ал.1 от Изборния кодекс, последна промяна ДВ, бр.104 от 2022 година – Избирател може да гласува в избирателната секция чрез специализирани устройства за гласуване. Законодателят е предвидил възможност за избор на начина на гласуване чрез хартиена бюлетина или чрез специализирани устройства за гласуване. Предвидената алтернатива – „може“ осигурява на всеки избирател възможност да гласува по двата начина. Но за гарантиране на машинното гласуване се изисква спазване на определена процедура и именно по тази причина е предвидена и разпоредбата на чл.213а ал.5 от Изборния кодекс. Пряката възможност на избирателя да гласува е

осигурена чрез хартиени бюлетини. За посочените жалбоподатели, които са само избиратели, не съществуват пречки да упражнят пряко правото си на гласуване чрез подаване на хартиена бюлетина, поради което това защитимо право да избират не е нито нарушено, нито ограничено.

Разгледани по същество, допустимите жалби са частично основателни, по следните съображения.

С обжалваното решение на Централната изборителна комисия е постановено „На изборите за общински съветници и за кметове на 29 октомври 2023г. , както и на евентуален втори тур на изборите за кметове на 5 ноември 2023г. гласуването във всички изборителни секции се провежда само с хартиени бюлетини“. По същество с решението се отменя един от предвидените в Изборния кодекс начини за гласуване-с бюлетина за машинно гласуване.

Настоящият състав на ВАС, четвърто отделение, приема, че Централната изборителна комисия има компетентност за постановяване на обжалваното решение и твърденията за нищожност са неоснователни.

Съгласно чл. 57, ал.1, т.1 ИК Централната изборителна комисия осъществява дейностите и упражнява контрол по прилагането на кодекса и свързаните с него нормативни актове - има обща компетентност за всички дейности и контрол на изборния процес. В т. 29 на същия текст е предвидено, че комисията определя условията и реда за машинното гласуване, а чл. 214, ал.2 (изм. –ДВ, бр. 104 от 2022г.) възлага на Централната изборителна комисия да организира, ръководи и контролира реда за провеждане на машинното гласуване.

Компетентността за издаване на решение за провеждане на съответния избор само с хартиени бюлетини (в отклонение от общото правило за гласуване по избор с хартиена бюлетина или с бюлетина за машинно гласуване) е специално уредена в чл. 213а, ал. 5 Изборния кодекс.

Това правомощие на Централната изборителна комисия може да се упражни, когато при удостоверяването на съответствието на техническите устройства за машинно гласуване се установи несъответствие с принципите по чл. 3-за всеобщо, равно и пряко изборително право с тайно гласуване и при осигуряване свободно изразяване на волята на избирателите.

За издаване на обжалваното решение Централната изборителна комисия е изложила следните мотиви:

-Получена информация от Държавна агенция „Национална сигурност“ с вх.№ МИ-23-141/26.10.2023г.;

-Допълнително получена информация от министъра на електронното управление на проведена съвместна среща на 27.10.2023г. при Председателя на 49-то НС с участието на представители на парламентарните групи;

-Постъпило писмо от министъра на електронното управление от 27.10.2023г. , с което уведомява Централната изборителна комисия , че към настоящия момент все още не е издадено решение за удостоверяване съгласно чл. 213а Изборния кодекс.

В правните си мотиви Централната изборителна приема, че наличието на решение за съответствие по чл. 213а, ал.2 Изборния кодекс е задължително условие за машинно гласуване, както и за гарантиране на сигурността при осигуряване на всеобщо, равно и пряко изборително право на избирателите и при липсата му се провежда само с хартиени бюлетини.

За да се произнесе относно законосъобразността на обжалваното решение, съдът съобрази следното:

Гласуването с бюлетини за машинно гласуване се осъществява чрез специализирани устройства за гласуване (машини) в избирателна секция - чл. 212, ал.1 Изборния кодекс. Тези машини следва да отговарят на изискванията за сигурност и надеждност, поставени в Кодекса за добрата практика по изборните въпроси на Съвета на Европа, като действащият ИК съдържа тези изисквания в 17 точки на чл. 213, ал.2 Изборния кодекс. ЦИК определя техническите изисквания към апаратната и програмната част на машините-чл. 213, ал.3 Изборния кодекс.

Съгласно чл. 213а Изборния кодекс техническите устройства за машинно гласуване са държавна собственост, която се придобива и управлява от Централната избирателна комисия.

Министерството на електронното управление съвместно с Българския институт за стандартизация и Българския институт по метрология удостоверяват съответствието на доставения тип технически устройства за машинно гласуване с изискванията по чл. 213, ал.3 и изискванията на техническата спецификация по методика, утвърдена от министъра на електронното управление, председателя на Българския институт по метрология и председателя на управителния съвет на Българския институт по стандартизация.

В процеса на удостоверяването на съответствието на машините може да участват и представители на партиите, коалициите и инициативните комитети, регистрирани за участие в изборите, на българските неправителствени организации, които са регистрирани наблюдатели на съответния вид избор, и на Българската академия на науките, като на лицата се предоставя достъп до устройствата, документацията и изходния код по ред, определен от Централната избирателна комисия.

В административната преписка се съдържат данни, че процесът на удостоверяване на съответствието на машините е проведен и е приключил на 20.10.2023г., за което са съставени протоколи.

Към момента на вземане на обжалваното решение на Централната избирателна комисия няма издадено решение за удостоверяване съгласно чл. 213а ИК, за което комисията е била уведомена от министъра на електронното управление с цитираното в мотивите писмо.

Такова съгласуване е постъпило след приемане на обжалваното решение от Централната избирателна комисия, което е подписано от Български институт за стандартизация, Български институт по метрология и заместник-министър на министерството на електронното управление. Последният е бил определен да извършва тези действия със Заповед № МЕУ-14646/19.09.2023г. на министъра на електронното управление.

С оглед изложените по-горе факти следва да се приеме, че както към момента на приемане на обжалваното решение, така и към настоящия момент липсва надлежно издадено решение от компетентните органи по смисъла на чл.213а ал.2 от Изборния кодекс.

В случая удостоверяване на съответствието на машините по смисъла на чл. 213а, ал.2 Изборния кодекс е изрична компетентност на министъра на електронното управление (централен орган на изпълнителната власт съгласно чл. 19, ал.2 от Закона за администрацията, какъвто не е министерството на електронното управление). Такава изрична компетентност на съответния орган не може да бъде делегирана на някой от подчинените му органи - в случая заместник министър. Позоваването на чл.19 ал.2 от Закона за администрацията, посочена като основание за издаване на заповедта за делегиране не може да послужи като правно основание за това. Законът за администрацията е устройствен закон, който не разписва материално-правна компетентност на административните органи, предвидена в специалните закони,

какъвто е Закона за електронното управление. Още по-малко делегирането може да става въз основа на устройствен правилник, който е вътрешнослужебен акт.

В Закона за електронното управление не е предвидена възможност за делегиране на правомощия за удостоверяване по чл. 213а, ал.2 Изборния кодекс и затова заповедта за делегация от министъра на неговия заместник се явява незаконосъобразна, както и извършените от заместник министъра действия, включително издаденото по-късно решение за удостоверяване МЕУ-17714/27.10.2023г., постъпило в Централната избирателна комисия след вземане на обжалваното решение.

В този смисъл е и Тълкувателно решение № 4 от 22.04.2004г. по тълкувателно дело № 4/2002г., както и съдебни актове по адм. дело № 11214/2012г., по адм. дело №12699/2007г. и др. на Върховния административен съд.

Това е достатъчно основание да се приеме, че не е установено съответствие на устройствата за машинно гласуване по предвидения за това ред и от компетентните органи, което препятства гарантирането на принципите по чл. 3 ИК за прозрачност и сигурност на машинното гласуване. Затова решението на Централната избирателна комисия, в частта за провеждане на изборите за общински съветници и за кметове на 29 октомври 2023г. само с хартиени бюлетини, се явява законосъобразно.

В останалата част за провеждане на гласуването на втори тур на изборите за кметове на 5 ноември 2023г. само с хартиени бюлетини, решението е незаконосъобразно. За провеждането на тези избори може да се изпълнят изискванията на закона при спазване на конустановената процедура като удостоверяването по чл.213а, ал.2 от Кодекса се извърши от компетентните за това органи по предвидения ред, съобразно мотивите, изложени по-горе.

По тази съображения решението на Централната избирателна комисия в частта за гласуване на втори тур на изборите за кметове на 5 ноември 2023г. само с хартиена бюлетина е незаконосъобразно и в тази част следва да бъде отменено.

Водим от горното и на основание чл. 58, ал.3 от Изборния кодекс, Върховният административен съд, четвърто отделение,

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 2819-МИ /27.10.2023г. на Централната изборителна комисия в частта, с която е постановено на евентуален втори тур на изборите за кметове на 5 ноември 2023г. гласуването във всички изборителни секции да се провежда само с хартиена бюлетина.

ОТХВЪРЛЯ жалбите на Н. Неделчев, П. Славов , Коалиция „Продължаваме промяната-Демократична България“ и Политическа партия „Единение“ срещу същото решение на Централната изборителна комисия в останалата му част.

ОСТАВЯ БЕЗ РАЗГЛЕЖДАНЕ жалбите на М. Спасова , С. Митрова, И. Динков, К. Махакян, В. Величков и Ц. Пенева срещу същото решение на Централната изборителна комисия и ПРЕКРАТЯВА производството по адм. дело № 10416/2023г. по описа на Върховния административен съд, четвърто отделение, в тази част.

РЕШЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

Вярно с оригинала,

секретар:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ РУМЯНА БОРИСОВА

ЧЛЕНОВЕ: /п/ ЛЮБОМИРА МОТОВА

/п/ СВЕТОСЛАВ СЛАВОВ